

PUBLIKÁCIE ministerstva pre sjednotenie zákonov a organizácie správy **VESTNÍK.**

O činnosti unifikačného ministerstva v poslednom vládnom období (1922–1925).

**Prejav ministra Dr. Ivana Markoviča pri odchode
z ministerstva unifikácie, dňa 11. decembra 1925.**

Pri posudzovaní činnosti unifikačného ministerstva je účelné vrátiť sa vždy k jeho počiatkom a k okolnostiam, v akých bolo sriadované.

O potrebnosti účelného riešenia unifikačného problému netreba sa znova rozširovať. Uznáva sa všeobecne vo všetkých štátoch a bola uznaná aj u nás. Sú však rozdiely v názoroch, pokiaľ ide o orgán, ktorému prevádzanie unifikácie má sa sveriť, a pokiaľ ide o spôsob unifikovania.

Názor, aby k prevedeniu unifikácie v našom štáte bol zvláštny ústredný orgán, viedol r. 1919 k zákonu č. 431/1919 o unifikačnom ministerstve. Hneď pri sriadení unifikačného ministerstva prejavily sa však tiež názory, ktoré si takejto inštitúcie nepriali.

Tieto názory mohli sa uplatniť už pri vydaní prevádzajúceho nariadenia k zákonu o unifikačnom ministerstve. Toto nariadenie, vydané v decembri 1921, upravilo kompetenciu unifikačného ministerstva už tak, že bolo z neho vysunuté ťažisko iniciatívnej činnosti a jeho hlavným oborom stala sa len spolupráca pri zákonodarných prácach druhých rezortov. Ďalší vývoj bral sa tým istým smerom. Prax snažila sa obmedziť unifikačné ministerstvo v iniciatíve pokiaľ možno ešte viac, ako ustanovenia cit. nariadenia, a „pracovným poradom“, schváleným vládou v júni 1924, boly ponechané k samostatnému vypracovaniu unifikačnému ministerstvu iba tieto osnovy:

**Medze
činnosti.**

z oboru politicko-správneho: osnova zákona o štátnom občianstve, o domovskom práve, o užívaní a zmene mena, o hlásení obyvateľstva, o pobyte a hlásení cudzozemcov, o policajnom dozore, o postrku a kompetencii ministerstiev;

z oboru finančného: osnova zákona o dani zo zbrane a lovu, z výhier, z liehu, z cukru, z nerastných olejov a osnova zákona o sladidlách;

z oboru súdneho: osnova zákona o civilnom súdnom poriadku a o zahladení odsúdenia.

Veľká časť pracovnej činnosti unifikačného ministerstva pripadla — ako vyššie bolo vysvetlené — na tak zv. spoluprácu. Táto zostáva širšej verejnosti zpravidla skrytá. Výsledky prác unifikačného ministerstva miznú na vonok v konečnej úprave, v ktorej rezortné ministerstvo predkladá zákon alebo nariadenie vláde a zákonodarným sborom. Účelom tejto spolupráce je zaistiť srovnalosť nových čl. zákonov a nariadení s právom, platným vo všetkých oblastiach ČSR, menovite na území Slovenska a Podkarpatskej Rusi a tým ich prevediteľnosť na zmienených územiach.

Zákonodarná činnosť.

Vylíčení činnosti unifikačného ministerstva týka sa tedy pôvodných prác zákonodarných i spolupráce, o ktorej práve bola reč.

Spolupráca.

Najskôr o spolupráci. V odbore politickom spolupracovalo unifikačné ministerstvo vo väčšom rozsahu na príprave a prevedení župného sriadenia na Slovensku a na čiastočných reformách obecného sriadenia tamtiež i v Podkarpatskej Rusi. Význačná spolupráca politického odboru týkala sa ďalej všetkých druhov sociálneho poistenia. S ministerstvom obchodu pripravil politický odbor unifikáciu živnostenského práva. S ostatnými ministerstvami, zvlášte s ministerstvom školstva, orby, národnej obrany, obchodu, vnútra a zdravotníctva spolupracoval I. odbor na zákone o podomovom obchode, o presune príslušnosti vo veciach vyvlastňovania na Slovensku a v Podk. Rusi, o požadovaní dopravných prostriedkov pre účely vojenskej, vládnom nariadení o zdravotno-policejnej službe, o zvýšení taxí za zkúšky pre uchádzačov o oprávnenie ku koncesovaným stavebným živnostiam, vládnom nariadení o zmene príslušnosti adm. úradov v Podk. Rusi, vládnom nariadení o prezatýmnej úprave obec. sriadenia v Podkarpatskej Rusi atď.

Spoluprácu finančného odboru ľžä vylíčiť vo všeobecnosti takto: Odbor spolupracoval na všetkých dôležitejších zákonoch a nariadeniach, ktoré sa týkali vyrubovania a správy verejných daní a dávok. Význačnou mierou v tomto ohľade prichádza v úvahu reforma priamych daní, ktorou sa finančný odbor musel zabývať takmer za celé dva po-

sledné roky a ktorej i nabadúce bude musieť venovať svoju súčinnosť. V poslednej dobe započal odbor spolupracovať s ministerstvom financií na novej rozsiahlej zákonnej osnove trestného finančného práva. Spolupráca finančného odboru týka sa ďalej organizácie finančnej správy na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi a úpravy všetkých finančných otázok, ktoré vznikali následkom rozpodnutia rakúsko-uhorskej monarchie. Bolo treba upraviť následkom nových pomerov zaopatrovacie požitky zamestnancov býv. štátu uhorského na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi a súčinnosť finančného odboru v tomto smere bola zvlášť rozsiahla.

Spolupráca súdneho odboru bola zvlášť význačná pri sjednotení občianskeho práva. Unifikačnému ministerstvu pripadol tu nesnadný úkol snažiť sa o vyrovnanie odchýliek býv. právneho poriadku rakúskeho a uhorského. Rôznosti týchto právnych poriadkov sú menovite v rodinnom a dedičskom práve podstatné. V r. 1924 prejednalo unifikačné ministerstvo osnovu nového občianskeho zákona v komisii slovenských právnikov v Bratislave. Výsledok bol uverejnený tlačou. V roku 1925 zúčastnili sa zástupcovia unif. min. intenzívne prác pražských revizných komisií. Bolo dokončené tiež prejednanie osnovy v slovenských komisiiach. Unifikačné ministerstvo nahromadilo takto materiál pre konečnú superrevíziu občianskeho zákona. Sbiera tiež materiál pre tak zv. uvodzovací zákon občianskeho zákonníka, ktorého osnovu vypracuje samostatne. Tiež na niektorých sporných partiách občianskeho zákona pracuje unif. min. samostatne.

Na poli materiálneho civ. práva malo ministerstvo príležitosť spolupracovať význačnou mierou tiež na príprave unifikácie obchodného a šekového práva. V obore zme nečného práva pripravilo unifikáciu samostatne. Zasluhuje konečne zmienky účasť na zákone o ochrane nájomníkov, o zrušení sverenstva, na nariadení o zachovaní služobných a pracovných pomerov po dobu cvičenia vo zbrani, na úprave pomerov vnútrozemskej plavby, na zákone o zaopatrovacích požitkoch manželiek a detí rozlúčených manželiek, účasť na úprave noriem o osvojení, auktorského práva, nakladateľskej smluvy, ochrany vynálezov atď.

Na poli formálneho civ. práva je tu predovšetkým samostatná práca na novom unifikovanom civilnom súdnom poriadku a jurisdikčnej norme. Vedľa nej treba poukázať na spoločnosť na vládnom nariadení o jednacím súdnom poriadku pre Slovensko a Podkarpatskú Rus, ktorého osnovu unif. ministerstvo vypracovalo vlastne

samo. Ďalej treba tu menovať prenesenie poručenskej agendy na Slovensku na justičnú správu, novelizáciu konkurzných, vyrovnávacích a poz.-knihovných predpisov, zákon o súdnych úľavách, nariadenie o notárskych a advokátskych sadzbách, jednotný exekučný poriadok, zákon o ukladaní depozitov u poštového šekového úradu, dôležitú osnovu sjednoteného poriadku notárskeho, osnovy zákonov o pracovných súdoch, rozhodčích súdoch banských, súdoch poisťovacích, plavebných, upravu pozemkového katastru, vodných kníh, upravu exekúcie na penzie a požitky štátnych zamestnancov, upravu sťahovacích a výpovedných lehôt, zverejnenie vodných parciel, reformu sirotských pokladieň atď.

Na poli trestného práva spolupracovalo unifikačné ministerstvo predovšetkým na osnove všeobecnej časti trestného zákona. Časť túto prejednálo v komisii slovenských právnikov pre trestné veci v Bratislave. Výsledok prejednávania vyšiel tiež tlačou. Prichystaná bola spolupráca i na zvláštnej časti. V poslednej dobe prišlo sa spolu s ministerstvom spravodlnosti k vypracovaniu osnovy nového trestného poriadku. V tomto obore treba ešte uviesť spoluprácu unifikačného ministerstva na týchto veciach: osnova zákona o trestaní mladistvých, ochranná pečlivosť o mládež, kárné a kázenské vojenské a četnícké poriadky, zákona o ochrane republiky, o štátnom súde, o nekalých sutaži, o trestnom stíhaní členov Národného shromaždenia, o trestnom stíhaní urážok na cti spáchaných tlačou, o podplácaní, o stíhaní pokútnictva, o ochrane zákonného názvu ČSR., o štátnom väzení atď.

Unif. ministerstvo zúčastnilo sa tiež pojednávania smlúv s cudzími štátmi a k tomuto účelu na žiadosť odborných ministerstiev muselo vyslať svojich expertov aj do zahraničia, do Budapešti, Bukurešti a Haagu. Súdny odbor spracoval rôzne návrhy na úpravu súkromného práva medzinárodného a venoval pozornosť spracovaniu dotazníkového materiálu pre Haagsku konferenciu pre medzinárodné súkromné právo. Obsiahly elaborát, ktorý podáva stanovisko k jednotlivým právnym otázkam, bol zaslaný rezortným ministerstvám, aby sa naň bral zreteľ pri zaujatí stanoviska našej vlády k obsahu dotazníka, ktorý mal pripraviť jednanie Haagskej konferencie. Tejto konferencie zúčastnil sa na žiadosť zahr. ministerstva expert unifikačného ministerstva univ. prof. Dr. Hora.

Samostatná
činnosť
zákonodarná.

Samostatná (iniciatívna) zákonodarná činnosť vyvíjala sa v úzkych medziach, vytýčených prevádzajúcim nariadením č. 501/1921, ďalej pracovným

poriadkom, stanoveným vládou, a konečne praxou, v posledných rokoch takto:

Politický odbor zbieral materiál pre prípravu osnov zákona o štátnom občianstve, domovskom práve, užívaní a zmene mena, hlásení obyvateľstva, pobytu a hlásení cudzincov, o postrku, policajnom dozore a o kompetencii ministerstiev a prikrčil tiež k vypracovaniu niektorých týchto osnov.

V otázke štátneho občianstva vypracované boli návrhy troch rôznych osnov. Osnova ústavného zákona o zmene a doplnení §u 1. a 13. ústavného zákona č. 246/1920, osnova zákona o udelení čl. štátneho občianstva niektorým osobám a konečne osnova unifikačného zákona o nabývaní a pozbyvaní čl. štátneho občianstva vôbec. Osnovy tieto boli prípisom z 10. júna 1925 predložené predsedníctvu ministerskej rady k rozhodnutiu vlády o ďalšom postupe v legislatíve o štátnom občianstve. Dosiaľ nebolo rozhodnuté.

Ústavný zákon č. 236/1920 Sb. z. a n. položil za základ pre nabývanie štátneho občianstva domovské právo nadobudnuté najneskoršie do 1. januára 1910. Tento podklad nebol so zreteľom na rôznosť výkladu §u 10. zák. článku XXII/1886, jednajúceho o nabývaní domovského práva, právne dosť bezpečný a preto vypracovalo ministerstvo unifikácie už v septembri 1924 návrh ústavného zákona o zmene a doplnení §u 1. a 13. ústavného zákona zo dňa 19. apríla 1920, č. 236 Sb. z. a n. Keď však sa prejavila pochybnosť o schopnosti ústavného zákona, vypracovalo ministerstvo v novembri 1924 novú osnovu zákona o udelení štátneho občianstva niektorým osobám. Ale ani tento návrh zákona nenašiel súhlasu.

Medzi tým pracovalo ministerstvo na unifikačnom zákone o nabývaní a pozbyvaní štátneho občianstva a hotovú osnovu rozposlalo prípisom zo dňa 3. februára 1925 najviac interesovaným ministerstvám. Avšak ani táto osnova nemohla byť dosiaľ meritorne prejednaná, keďže bol vyslovený názor, že sú vážne pochybnosti, či ľzä terajšie pomery považovať za dosť ustálené, aby sa prikrčilo k unifikácii predpisov, ktoré majú pre štát a jeho občianstvo tak zásadný význam, a či ľzä v ďalších prípravách pokračovať tak, aby osnova unifikačného zákona mohla byť predložená novozvolenému Národnému shromaždeniu.

Vzhľadom na tento stav veci bolo unifikačné ministerstvo nútené predložiť vláde otázku, či sa má prejednať osnova zákona o udelení štátneho občianstva niektorým osobám a či návrh unifikačného zákona o nabývaní a po-

zbývajú štátneho občianstva vôbec. Ministerská rada do-
siaľ nerozhodla.

Do samotnej zákonodarnej činnosti I. odboru patrí tiež
osnova unifikačného zákona o nabývaní a pozbývaní do-
movského práva, ktorá je pripravená pre užšie medziminis-
terské pokračovanie. Bola vypracovaná a pojednáva sa
osnova zákona o postrku a policajnom vyhostení. Osnova
zákona o kompetencii ministerstiev, ktorá podľa zák. číslo
286/1924 má byť do konca tohoto roku dojednaná, bola pri-
pravená tak, že najprv byly zostavené tabulky pre jednot-
livé ministerstvá, v ktorých bola uvedená ich d o s a v á d n a
a kompetencia, vykonávaná či už na základe právnych
noriem a či na základe faktického stavu alebo na základe
usnesenia vlády, prípadne dohody jednotlivých ministrov.
Zároveň byly ministerstvá požiadané o sdelenie nerozrie-
šených s p o r n ý c h kompetenčných otázok a o sdelenie
vecí, ktoré r e k l a m u j ú do svojej pôsobnosti pri novej
úprave. Na podklade sobraného materiálu, ktorý sa spracováva,
snaží sa ministerstvo unifikácií docieľiť účelné
sústredenie agend a zjednodušenie správy. Akonáhle ma-
teriál bude kompletný, bude dodaný s príslušnými návrhy
na budúcu úpravu všetkým ministerstvám a od ich vyja-
drení bude závisieť konečný výsledok práce ako aj to,
v akej dobe a akým postupom bude lzä dôjsť k vypracova-
niu konečnej osnove.

Politický odbor vypracoval ďalej v shode s minister-
stvom školstva a národnej osvety osnovu zákona o vzájom-
ných pomeroch náboženských vyznaní, ktorá už bola uzá-
konená.

Zo samostatných zákonodarných prác v politickom od-
bore treba ešte uviesť osnovu zákona o opravných pro-
striedkoch v administratívnom pokračovaní. Ku prejedná-
vaniu tejto osnove v ministerskej rade síce nedošlo, osnova
stane sa však súčiastkou celkovej úpravy administratív-
neho pokračovania, na ktorej spolupracuje unifikačné mi-
nisterstvo s ministerstvom vnútra.

Samostatná (iniciatívna) zákonodarná činnosť fi-
nančného odboru prejavila sa hlavne v nariadeniach číslo
298/1921 a 274/1922 o úprave zaopatrovacích požitkov
na Slovensku a potom v obore poplatkovým vypracovaním
zákona č. 244/1921, ktorým sa menia niektoré ustanovenia
o kolkoch a bezprostredných poplatkoch na Slovensku a
v Podkarpatskej Rusi, ako aj vo vládnom nariadení číslo
113/22 o zmenečnom kolku na Slovensku a v Podkarpatskej
Rusi. Sem patrí ďalej i niekoľko osnov, ktoré sú
v medziministerskom pojednávaní. Sú to osnovy zákona
o inštančnom porade v poplatkových veciach na Slovensku

a Podkarpatskej Rusi, osnova zákona o totalizátorských a bookmakerských poplatkoch, o poplatkoch z poisťovacích smlúv, o poplatkových úľavách pri konverziách a pri komunálnych pôžičkách. Podstatným bodom v samostatnej činnosti finančného odboru je knižne vydaná kodifikácia obidvoch systémov poplatkového práva. Finančný odbor pripravil materiálnu časť zákona o dani z liehu, vykonal prípravy k unifikovaniu zákonov o dani z cukru, o dani z nerastných olejov, o monopole umelých sladidiel a k novému zákonu o dani zo zbrane a lovu. Sbera sa materiál z tunajšieho i cudzieho práva, pre úpravu systému obchodných daní.

Ako zvlášte význačnú samostatnú legislatívnu činnosť v obore súdnom treba označiť unifikačného ministerstva na osnovách novej jurisdikčnej normy a nového jednotného civilného súdneho poriadku. Prípravu týchto unifikačných predloh započalo ministerstvo v r. 1922 písomnou anketou, po ktorej skončení pristúpilo sa ihneď k ďalším prácam. Vypracovanie osnov na sjednotenie civilného súdneho poriadku bolo sverené odborníkovi pre tento obor zvlášte povolnému, expertovi unifikačného ministerstva univ. prof. Dr. Horovi. Najprv bol dohotovený text osnovy novej jurisdikčnej normy; táto osnova bola prejednaná za účasti zástupcov ministerstva spravodlnosti vo zvláštnych komisiách odborníkov v Prahe i v Bratislave. Osnova jurisdikčnej normy i s príslušnou dôvodovou zprávu je pripravená k medziministerskému prejednávaniu. Bola už vypracovaná tiež všeobecná časť civilného súdneho poriadku. Táto osnova bola už rozposlaná členom obidvoch zmienených odborných komisií; k ich poradám o osnove dôjde v blízkej dobe. Okrem toho vypracovaná bola aj osnova o pokračovaní pred prvou stolicou; snahou súdneho odboru unifikačného ministerstva bude, aby táto osnova mohla sa prejednať zároveň s osnovou všeobecnej časti civilného súdneho poriadku. Priebeh a výsledky dosavadného prejednávania osnov, ktoré sa týkajú formálneho súdneho práva, komisiami odborníkov sú podrobne spracované a budú uverejnené tlačou zároveň s výsledkami ďalšieho prejednávania. Posledná časť osnovy sjednoteného civilného súdneho poriadku sa tiež pripravuje.

Osnovu unifikovaného zmenečného poriadku unifikačné ministerstvo tiež už pripravilo; skoré uzákonenie tejto osnovy je veľmi nutné vzhľadom na čulé obchodné styky medzi územím ČSR., na ktorom platí dosiaľ zmenečný poriadok prv rakúsky a územím ČSR., kde platí dosiaľ zmenečný poriadok prv uhorský. Osnova nového zmenečného poriadku bola už prebraná v slovenskej komisii pre obor

súkromného práva a je teraz predmetom medziminister-
ského pojednávania, ku ktorému boli pribraní prední od-
borníci.

K samostatným zákonodarným prácam unifikačného
ministerstva na poli materiálneho civilného práva patrí
ďalej zákon č. 244/1922, ktorým sa všeobecne upravujú
právne pomery medzi zamestnancami a zamestnávateľmi
na Slovensku a Podk. Rusi a novela k tomuto zákonu, pu-
blikovaná pod č. 217/1924, ktorou bol zmenený § 26. zá-
kona. Pri pracovaní týchto osnov malo unifikačné mini-
sterstvo príležitosť nazrieť do neobyčajnej spletnosti pra-
covného práva na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi a do
ťažkostí, ktoré z toho vznikajú i odborníkom, ale menovite
neodborníkom a tým, ktorých sa zákonné normy priamo
týkajú. Získané skúsenosti viedly unifikačné ministerstvo
k vydaniu zvláštného komentáru a prehľadnej príručky.
Komentár vyšiel na podnet unifikačného ministerstva
z pera úradníka ministerstva, univ. doc. Dra Roučka; bol
vydaný vo „Sbierke dôležitých právnych predpisov platných
na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi“, pod názvom „Slu-
žobné smluvy na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi“.

Súdny odbor vypracoval ďalej vlastnú osnovu o zapo-
čítaní poštovej a telegrafnej dopravy do súdnych lehôt a
referentský návrh osnovy veľmi naliehavo potrebného zá-
kona o umorení štátnych dlžobných úpisov, ktorý znamená
čiastočnú unifikáciu umorovacieho pokračovania v našom
štáte. Spolu s finančným odborom pripravil súdny odbor
obsiahly komentár k zákonu o spoločnostiach s ručením
obmedzeným pre Slovensko a Podkarpatskú Rus. Bolo už
rečené, že obsiahly uvodzovací zákon k novému občianskemu
zákonníku pracuje unifikačné ministerstvo samo.

Na poli trestného práva vypracovalo unifikačné mini-
sterstvo vo svojom súdnom odbore samostatne osnovu zá-
kona o zahľadení odsúdenia. Osnova táto bola prejednaná
v slovenských komisiách odborníkov, prešla obvyklým
medziministerským prejednaním a bola už predložená
vláde. Ďalšie samostatné práce unifikačného ministerstva
na poli trestného práva sú osnovy zákonov o treste na cti
a o samoväzbe. Na osnove nového trestného zákona a na
osnove unifikovaného trestného poriadku unifikačné mini-
sterstvo síce len spolupracuje s ministerstvom spraved-
losti, ale deje sa to mierou tak význačnou, že prácu tú
treba považovať za rovnocennú činnosti samostatnej.

Prezídium unif. ministerstva vypracovalo smernice
pre jednotnú legislatívnu techniku, ktoré boly akceptované
všetkými ostatnými ústrednými úrady a zaslané tiež obi-
dvom snemovniám Národného shromaždenia. Jednotnosť

v úprave zákonov a nariadení sa tým do značnej miery usnadnila a podoprela. Prezídium pripravilo tiež osnovy zákonov pre reorganizáciu unifikáčného ministerstva, o ktorých bude ešte reč. Pokiaľ ide o spoluprácu v zákonodar-
ných prácach iných rezortov, pripadla prezídiu spolupráca menovite pri osnovách, ktoré sa týkajú štátne-zamestna-
neckých otázok. Na vypracovaní novej pozitívkej pragma-
tiky štátne-zamestnaneckej mal úradník prezídia unifikáč-
ného ministerstva, vyslaný do komisie pre otázky štátne-
zamestnanecké, význačný podiel a pripravil pre túto osnovu
a pre jej dôvodovú zprávu obsiahly materiál o úprave
štátne-zamestnaneckých pozitívok v iných štátoch. Výsled-
ky tohoto štúdia zahraničného zákonodarstva uložené boli
v celom rade článkov, vytlačených vo Vestníku ministerstva
vnútra.

Bude neskoršie zmienka o tom, že zvláštny pomer uni-
fikačného ministerstva ku Slovensku ukladal mu, aby ve-
novalo pozornosť i rôznym otázkam týkajúcim sa Sloven-
ska, hoci tieto nesúvisely priamo s oborom jeho pôsobnosti.
Sem patrí snaha po jednotnej úprave t. zv. slovenskej (pod-
karpatoruskej) výhody.

Nerovnomerný postup jednotlivých rezortov pri pre-
vážaní vládneho usnesenia z roku 1920 o úprave hmotných
pomerov štátnych zamestnancov na Slovensku a v Podkar-
patskej Rusi vyvolal nespokojnosť medzi zamestnancami a
snahu po vyrovnaní nastalých rozdielov, ktorá sa prejavila
sťažnosťami jednotlivcov zasiahnutých týmto nerovnakým
postupom, ale menovite početnými memorandami sloven-
ských štátne-zamestnaneckých organizácií. Preto notou zo
dňa 22. decembra 1922 podal som návrh na generálne roz-
šírenie t. zv. slovenskej výhody. Na základe podnetov do-
šlých k tomuto návrhu od jednotlivých ústredných úradov
bol pôvodný návrh podrobnejšie prepracovaný a rozposlaný
znovu všetkým členom vlády dňa 27. januára 1923.

Svoj návrh v tejto veci obnovilo unifikáčné minister-
stvo v máji 1923.

Počiatkom r. 1924 unifikáčné ministerstvo s ohľadom
na nové námety a na podklade štatistického šetrenia ko-
naného v jednotlivých rezortoch o tom, v akom rozsahu
bola nimi slovenská (podkarpatoruská) výhoda skutočne
poskytovaná, vypracovalo nový, čo do rozsahu proti pôvod-
nému obmedzený návrh, ale ani toto nevedlo k cieľu, me-
novite po vydaní zákona č. 286/1924 Sb. z. a n. o úsporných
opatreniach v štátnej správe.

Na žiadosti, ktoré mi boli prednesené z kruhov legio-
nárskeho, venovalo ministerstvo unifikácií zvláštnu pozor-
nosť tiež pomerom štátnych zamestnancov-legionárov a

dalo popud k vyriešeniu niektorých otázok, ktoré sa ich týkajú.

Tým, čo práve bolo rečené, bolo osvetlené pole zákonodarnej činnosti unifikačného ministerstva, či už činnosti pomocnej a či vlastnej, iniciatívnej. Zbýva teraz pohovoriť o tom, a kým s p ô s o b o m unifikačné ministerstvo pri zákonodarných prácach p o s t u p o v a l o.

Reformy.

Po vecnej stránke predstavovalo si unifikačné ministerstvo sjednocovanie právnych poriadkov vždy tak, že by malo byť vždy spojené tiež s reformou. Pri tejto svojej snahe narazilo ministerstvo na odpor. A tak ministerstvo vo svojich vlastných osnovách muselo od pôvodných zámerov, týkajúcich sa reforiem, v rozsiahlej miere ustúpiť, uspokojiť sa hlavne len formálnym unifikovaním a siahnúť k reforme prípadne len v krajnej nutnosti. Čo znamená takéto obmedzenie pre zákonodarnú prácu, ľzä posúdiť pri púhej úvahe, že pri rozdielnosti dvoch právnych poriadkov nový unifikovaný poriadok musí sa uchýľovať aspoň od jedného z obidvoch poriadkov a zavádza už tým reformu.

Styk s verejnosťou.

Právnické sjazdy.

Snahou unifikačného ministerstva pri prácach vlastných (iniciatívnych) i pri spolupráci bolo, aby úrad bol pokiaľ možno v najužšom kontakte aspoň s odbornou verejnosťou, menovite s právnickou verejnosťou slovenskou. Stýkalo sa s ňou na právnických sjazdoch a vo zvláštnych odborných komisiách, ktoré samo sriadilo. Sjazdy slovenských právnikov boli v dobe jestvovania unifikačného ministerstva dosiaľ dva, v Bratislave. Výťažky sjazdovej činnosti uložené sú v publikáciách, vydaných Právnickou jednotou v Bratislave, menovite v časopise „Právny Obzor“.

Odborné komisie.

Pokiaľ ide o odborné komisie sriadené unifikačným ministerstvom, máme ich šesť. Podklad pre ich sriadenie spočíva v ustanovení prevádzajúceho nariadenia č. 501/1921. Odborné komisie boli sriadené pre otázky práva občianskeho, štátneho a administratívneho, finančného, pre otázky politické, pre civilný súdny poriadok a konečne pre otázky práva trestného. Schôdze komisií konaly sa väčšinou na Slovensku, hlavne v Bratislave, výnimečne tiež v Prahe. Pri prácach, ktoré predchádzaly vypracovaniu osnovy jurisdikčnej normy a nového civilného súdneho poriadku, použilo unifikačné ministerstvo i spoločnosti odbornej verejnosti v historických zemiach a sriadilo si vedľa slovenskej komisie ešte komisiu odborníkov z týchto zemí. V komisiách boli prebrané otázky, ktoré súvisia s úpravou nového práva občianskeho, trestného, súdneho, formálneho a finančného. Výsledky porád odborných komisií z oboru práva občianskeho boli vydané tlačou a táto pomôcka bude podkladom superrevízie občianskeho zákona. Podobne boli

vydané tlačou výsledky porád komisie pre obor práva trestného. Zvlášte dôkladne pripravené boli pre tlač výsledky porád a všetky ostatné materiálie novej jurisdikčnej normy a nového unifikovaného civilného súdneho poriadku. K vydaniu týchto pomôcok ešte len dôjde.

Pre budúcu dobu chystá unifikačné ministerstvo tieto osnovy zákonov:

I. V obore administratívne-politickom: o nabývaní a pozbyvaní štátneho občianstva, o nabývaní a pozbyvaní domovského práva, o postrku, o policajnom dozore, o kompetencii ministerstiev, o používaní a zmene mena, o hlásení obyvateľstva, o pobyte a hlásení cudzozemcov;

v obore finančnom: o dani z liehu, z cukru, z nerastných olejov, o monopole umelých sladidiel, o dani zo zbrane a lovu. Vedľa toho spolupracuje ministerstvo vo zvláštnej spoločnej komisii s ministerstvom financií a spravodlnosti na reforme finančného trestného práva a pokračovania. Ministerstvo bude pokračovať v prácach spojených s úpravou systému obchodových daní a poplatkov a zúčastní sa aj nabudúce prác spojených s konečnou úpravou zákona o reforme priamych daní a príslušných prevádzajúcich nariadení.

V obore súdnom prichádzajú v úvahu osnovy zákonov: o zahladení odsúdení, o sjednotení jurisdikčnej normy, uvodzovacieho zákona k sjednotenej jurisdikčnej norme, sjednoteného civilného poriadku súdneho, sjednoteného zákona zmenečného, o umorovaní štátnych dlžobných úpisov, uvodzovacieho zákona k sjednotenému občianskemu zákonníku, časti sjednoteného trestného poriadku, o následkoch odsúdení.

Spolupracovať bude ministerstvo na superrevízii návrhu občianskeho zákonníka a na konečnej osnove trestného zákona, ďalej na časti osnovy trestného poriadku, pokiaľ tento nebude pracovaný priamo ministerstvom, ďalej na osnove konkurzného a vyrovnávacieho poriadku na osnove notárskeho poriadku a obchodného zákonníka.

Dosiaľ bola reč o zákonodarnej činnosti unifikačného ministerstva. K tejto družily sa však aj úkoly a výkony iného druhu, ktorých súhrn tvoril podstatnú časť prác ministerstva.

Bola už zmienka o tom, že odbory nie len spolupracovali s druhými rezorty na ich legislatívnych počinoch, ale že často musely podávať iným úradom tiež dobrozдания v odborných otázkach, menovite pokiaľ tieto otázky a ich riešenie súviselo s právnym poriadkom prv uhorským.

Program pre najbližšiu budúcnosť.

Ostatná činnosť.

Informácie a dobrozдания.

Informácie dávaly sa písomne, ústne i telefonicky. Dobrozdania neobmedzovaly sa na jednoduché informácie, lež často boli požadované i vyriešenia spleťtívých otázok a konkrétnych prípadov, ktoré sa v praxi v iných rezortoch vyskytly a ktorých riešenie inštančnou cestou dostalo sa pred najvyššie stolice.

Prevod uhor. právnych prameňov, obstarávanie pomôcok k orientácii v nich, atď.

K pomocnej činnosti unifikačného ministerstva patrí i prevod uhorských právnych prameňov do štátneho jazyka. Ministerstvo hneď vo svojich počiatkoch poznávalo nutnosť takého prevodu a bolo by rado oň pečovalo. Na-prostá neprimeranosť dotácie ministerstva silami i peňažnými prostriedky nedovolila mu však nikdy púšťať sa do rozsiahlejších podnikov a preto muselo tiež upustiť od zámerov, pomýšľajúcich na sústavný prevod uh. právnych prameňov. Ministerstvo nemohlo ani pre vlastnú potrebu obstarávať v rozsiahlejšej miere písomné preklady a muselo sa snažiť, aby svoju činnosť založilo na práci, používajúcej originálnych textov maďarských. To sa dosiahlo tým, že právnický personál čiastočne osvojil si znalosť maďarského jazyka, i tým, že do niektorých oddelení podarilo sa vsunúť aspoň jedného konceptného úradníka, znalého maďarčiny. V r. 1925 počala sa štátna správa znova zabývať otázkou prekladov maďarských textov do štátneho jazyka, ale akcia pre finančné neschádzky nemohla byť zatým zahájená ani v zamýšľaných skrovných medziach.

Slovenské veci.

Unifikačný minister akosi z rezortnej povinnosti zastupuje vo vláde republiky tiež zvláštne ohľadov a potreby, ktoré vzhľadom na historické a vývojové tradície Slovenska a Podkarpatskej Rusi vyžadujú zvláštneho uplatňovania. Unifikačné ministerstvo zabývalo sa preto so zvláštňou bedlivosťou rôznymi aktuálnymi otázkami slovenskými a všímalo si tu postupu iných úradov, s ktorými v týchto veciach udržovalo živý kontakt.

Pomery na Slovensku pohnuly ma k tomu, aby som v decembri 1923 dal podnet k prevedeniu diskusie vo vláde o aktuálnych slovenských otázkach. V dôsledku toho obežníkom prezídia ministerskej rady boli vyzvané všetky rezorty, aby sa o veci vyjadrily a daly takto konkrétny podklad ďalšiemu jednaniu.

Unifikačné ministerstvo vyjadrilo sa o otázkach politických aj o veciach rezortných.

Pokiaľ ide o politické otázky, zabývalo sa v prvom rade otázkou centralizácie poľažne decentralizácie, v konkrétnejšej formulácii otázkou ďalšieho jestvovania úradu ministra s plnou mocou pre správu Slovenska. Nesporným zdalo sa byť ministerstvu unifikácií v tomto smere zacho-

vanie úradu ministra s plnou mocou na dobu, kým nebude úplne prevedená župná reforma vo všetkých oblastiach republiky a nebudú definitívne utvorené zemské župné sväzy; potom úrad ministra pre správu Slovenska by mohol byť zrušený, alebo plná moc pre správu Slovenska mohla by sa udeliť tiež vrchnému županovi, takže by tento spojoval úrad vrchného župana s úradom ministra pre Slovensko. Pokiaľ ide o pomer úradu ministra s plnou mocou k ostatným resortom a ich expozitúram v Bratislave, bolo unifikačné ministerstvo pre zásadu, že k žiadnomu opatreniam rezortov na Slovensku nemalo by dochádzať bez vedomia, po prípade súhlasu ministra s plnou mocou, zvlášte tiež pokiaľ ide o rozhodovanie v osobných veciach; expozitúry rezortných ministerstiev bolo by treba zachovať a ponechať im samostatné rozhodovanie vo veciach nesporných, menej významných a miestneho rázu; expozitúry by musely pracovať v dohode s ministrom pre správu Slovenska a dbať jeho pokynov; pri neshode predložená by bola vec prostredníctvom centrály priamo rezortnému ministrovi k dohode s ministrom pre Slovensko; záležitosti ministerstva vnútra vybavoval by na Slovensku mnister s plnou mocou dľa rámcovej donody s ministrom vnútra; celý styk ministerstva vnútra so župnými, okresnými a obecnými úradmi na Slovensku prevádzal by sa prostredníctvom úradu ministra pre Slovensko. Pri obsadzovaní miest v štátnej službe doporučené bolo v note unif. ministerstva obsadzovať uprázdnené miesta na Slovensku predovšetkým slovenskými uchádzacmi a predpisy o prijímaní do štátnej služby vykladať pri tom čo najľahšie. Aby pre nových slovenských pracovníkov uvoľnene bolo čo najviac miest, doporučilo unifikačné ministerstvo obsadzovať uprázdnené miesta v historických zemiach predovšetkým štátnymi zamestnancami, ktorí by sa zo Slovenska odvolávali; kontrolou dodržiavania práve uvedených zásad personálnej politiky poverený by bol zvláštny osobný referát pri úrade ministra pre Slovensko, spoločný pre všetky rezorty. V note ministerstva unifikácií bolo doporučené, aby všetky ministerstvá ešte dôraznejšie ako dosiaľ starali sa o to, aby na Slovensku úradovalo sa zpravidla i správami štátnych podnikov atď. Bolo doporučené dbať bezvadnosti súkromného života úradníctva na Slovensku, ďalej, aby predpisy boli prevádzané účelne v shode s pomerami a nie nezvykle prísne a formalisticky. V otázke štátnych investícií poukázalo unifikačné ministerstvo na dosavadné, poľahke predprevratové pomery na Slovensku, kde výstavbu verejných budov (menovite štátnych škôl) mal na starosti v prevažnej miere štát. Pre štátne investičné

práce na Slovensku doporučovalo sa vypracovať pre najbližšie obdobie minimálny program, ktorý by jednotlivé rezorty po schválení vládou urýchlene previedly; pri tom dožadovalo sa unifikačné ministerstvo, aby podnikateľom, ktorí obdržia štátnu dodávku, uložilo sa zamestnávať pokiaľ možno vyhradne miestne robotníctvo a živnosťníctvo, zvlášte ak dotyčné práce prevádza štát vo vlastnej režii. Pri otázke priemyselnej krize poukazovalo unifikačné ministerstvo na zvláštne pomery Slovenska (ztrata hlavného odbytišťa, slabší technický výstroj, slabší finančný podklad, ztrata výhod, poskytovaných prv uhorským štátom), na to, že priemyslová kríza je tam krutejšia, ako v historických zemiach a zhoršuje sa redukciami prác v štátnych podnikoch baňských, hutných, lesných atď. Pomoc snížením cien uhlia na Slovensku nestačí; treba pomôcť ešte účelnou politikou tarifovou, zvlášte preto, že na Slovensku je veľa miestnych dráh, ktoré počítajú tarify zvlášte. Doporučovalo sa preto zaviesť jednotnú tarifu na všetkých dráhach, podstatne zmierniť tarifu na väčšiu vzdialenosť a znížiť dopravnú tarifu na koks, uhlie a rôzne suroviny, menovite na drevo. Pre obor štátnej správy, ktorá sa zabýva rozdeľovaním výčapných licencií, trafik, nádražných reštaurácií, kníhkupeckých kioskov a pod., doporučilo unifikačné ministerstvo zásadu, že koncesie a licencie všetkého druhu treba udeľovať na Slovensku miestnym uchádzačom.

Vylíčil som stručne okruh pôsobnosti unifikačného ministerstva a naznačil čiastočne aj ťažkosti, ktoré boli a sú činnosti unifikačného ministerstva v ceste.

Reorganizácia.

Pokiaľ ide o budúcnosť, o dokončenie aspoň hlavných úkolov, ktoré unifikačné ministerstvo si vytýčilo, a najdôležitejších prác, ktoré sú v ňom týchto čias v behu, zabýval som sa týmito otázkami opätovne v rozpočtových výboroch posledných rokov. Vo Vestníku unifikačného ministerstva uverejnené boli výťahy z týchto rečí. Je tam reč aj o tom, z akých dôvodov je potrebné, aby zostal zachovaný nie len úrad sám, ale aby v čele úradu ponechávaný bol i naďalej minister Slováč. Pre prípad, že by malo dôjsť k inému riešeniu, uvažovalo unifikačné ministerstvo z mojej iniciatívy už v roku 1924 o tom, aká by mala byť táto nová úprava. Pre tento čas bolo by na škodu štátnych záujmov rozrušiť inštitúciu pre sprostredkovanie znalosti uhorských právnych predpisov teprve práve dobudovanú. Tohoto názoru sú aj početné odborné kruhy mimo ministerstva. Unifikačné ministerstvo muselo by preto doporučiť v každom prípade zachovanie unifikačnej inštitúcie v nejakej forme aj pre budúce časy. Bolo už rečené, že ministerstvo uvažovalo, v akej forme by sa dalo toto zachovanie rozriešiť.

Našly sa tri eventualy. Podľa prvej úrad unifikačný, ak by prestal byť ministerstvo, zachoval by sa ako samostatný úrad ministerstvu rovnocenný. Podľa druhej eventuality by sa unifikačný úrad pripojil k predsedníctvu ministerskej rady. Podľa tretej eventuality konečne by sa sriadila pomocná unifikačná inštitúcia pričlenená priamo k parlamentu. Najviac uskutočniteľnou zdá sa byť druhá eventualita, t. j. pričlenenie úradu k prezídiu ministerskej rady. Pre prípad, že by sa otázka likvidovania ministerstva ako takého stala aktuálnou, muselo by sa unifikačné ministerstvo vysloviť pre túto eventualitu. Rozhodne však treba sa vysloviť pre zachovanie unifikačnej inštitúcie, ktorá svojím zapracovaným personálom, účelným spojením politického, finančného a súdného odboru a nastrádanými početnými pomôckami, menovite spoločnou knihovňou, je iste orgánom najvyššie potrebným pre dobu, kým sa nepodari odstrániť v Československej republike dvojitosť právnych predpisov a kým štátna správa bude sa musieť opierať vedľa nového vlastného československého práva o právne predpisy rakúske a uhorské.
